

**اظهار نظر کارشناسی درباره لایحه:
«حذف تبصره (۱) ماده (۲۹) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه
اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی»**

مقدمه

براساس مقدمه توجیهی طرح «حذف تبصره «۱» ماده (۲۹) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی»، دولت معتقد است بنا به دلایلی همچون آماده نبودن زیرساخت‌های لازم جهت اجرای تبصره «۱» ماده (۲۹) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه، عدم دسترسی به اطلاعات سال‌های گذشته و نبود سامانه اطلاعاتی متمرکز امکان اجرای تبصره «۱» ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه وجود ندارد و با این توضیحات در مقدمه توجیهی لایحه، راهکار حل مشکل را در حذف تبصره مذکور دیده است. در ادامه لایحه مذکور ارزیابی شده است.

ارزیابی

۱. طبق حکم تبصره «۱» ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه چنین مقرر شده است:

«کلیه اشخاص حقوقی مشمول این ماده مکلفند از تاریخ ۱۳۸۸/۱/۱ اطلاعات مربوط به مقامات، رؤسا، مدیران موضوع این ماده را به دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور ارائه دهند. مستنکف از ارائه اسناد و اطلاعات مورد درخواست به انفصال موقت از خدمات دولتی و عمومی از سه‌ماه تا یک‌سال به تشخیص مراجع قضایی محکوم می‌شود. دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور مکلفند طبق وظایف و اختیارات قانونی خود اطلاعات مربوط به پرداخت‌های مذکور را در اسرع وقت به منظور بازگرداندن وجوه پرداخت شده رسیدگی نمایند و در صورتی که مبالغی برخلاف قوانین به افراد موضوع این ماده پرداخت شده باشد، اقدامات قانونی لازم را به عمل آورند...».

با توجه به زمان اجرای قانون برنامه ششم توسعه، از ابتدای سال ۱۳۹۶ دستگاه‌های مشمول تبصره فوق^۱ هریک به‌طور مستقل مکلف بوده‌اند هر ماه اطلاعات همان ماه موضوع تبصره را به دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور ارائه کنند و در این خصوص هیچگونه زیرساختی مورد نیاز نبوده است که ارائه اطلاعات را با مشکل مواجه سازد. جمع‌آوری اطلاعات مربوط به سال ۱۳۸۸ و سال‌های بعد از آن نیز وظیفه هر دستگاه به‌طور مستقل بوده و یقیناً

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:
۲۸۶

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت پژوهش‌های
اقتصادی

دفتر: مطالعات مالیه

عمومی و توسعه
مدیریت

سایر دفاتر:

مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۳۰۱۷۴۵۶

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۱/۱۶

۱. براساس ماده (۲۹) قانون مذکور دستگاه‌های مشمول تبصره مشتمل است بر وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و دانشگاه‌ها، شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (در مواردی که آن بنیادها و نهادها از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند)، مؤسسات عمومی، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان قانون اساسی، بنیادها و مؤسساتی که زیر نظر ولی‌فقیه اداره می‌شوند و همچنین دستگاه‌ها و واحدهایی که مشمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است اعم از اینکه قانون خاص خود را داشته یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند نظیر وزارت جهاد کشاورزی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آنها، ستاد اجرایی و قرارگاه‌های سازندگی و اشخاص حقوقی وابسته.

در این مورد دستگاه‌ها می‌توانسته‌اند به تدریج تمام یا قسمتی از اطلاعات را ارائه دهند یا مشکلات و چالش‌های خود را در این زمینه با سازمان‌های مذکور در میان بگذارند. با توجه به اینکه ارائه اطلاعات جاری هر ماه در همان ماه نیاز به هیچگونه زیرساختی نداشته، از طرف دیگر هر دستگاه به‌طور مستقل مکلف به اجرای قانون بوده، بنابراین توجیه واحد و یکسانی برای همه دستگاه‌ها برای عدم اجرای قانون وجود ندارد و لذا توضیحات مختصر دولت برای ارائه لایحه در این خصوص قابل تأیید نیست.

یادآور می‌شود اگرچه ثبت اطلاعات حقوق و مزایای مقامات، رؤسا و مدیران دستگاه‌های اجرایی در «سامانه ثبت حقوق و مزایا» موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه نیازمند زیرساخت‌هایی بوده ولی اجرای تبصره «۱» راجع به ارائه اطلاعات ماهانه به دو سازمان مزبور موکول به ایجاد سامانه مذکور نبوده است. بنابراین اساساً ضمانت اجرای مندرج در تبصره «۱» ارتباطی با سامانه موضوع ماده (۲۹) ندارد.

۲. حذف این تبصره به منزله حذف الزام به ارائه اسناد مورد نیاز به نهادهای نظارتی و نیز حذف ضمانت اجرای این حکم است و در نتیجه مغایر ذیل بند «۲۴» سیاست‌های کلی نظام اداری مبنی بر «به‌کارگیری نظام مؤثر پیشگیری و برخورد با تخلفات»^۱ و نیز بند «۲۵» این سیاست‌ها مبنی بر «کارآمدسازی و هماهنگی ساختارها و شیوه‌های نظارت و کنترل در نظام اداری و یکپارچه‌سازی اطلاعات» است.

۳. حکم این ماده بنا بوده است تا پایان سال اول قانون برنامه ششم یعنی سال ۱۳۹۶ انجام شود. مقدمه توجیهی ارائه شده برای لایحه مورد بحث نشانگر این است که مفاد این حکم هنوز بعد از گذشت سه سال از آن زمان به‌طور کامل اجرا نشده است. مضافاً اینکه بخشی از مفاد این حکم در خصوص ضمانت اجرای ارائه اسناد و اطلاعات لازم برای راه‌اندازی سامانه حقوق و مزایاست و حذف آن به نوعی مجوز به عدم انجام اقدامات لازم است. یعنی ترک فعل افراد هیچ تنبیهی نخواهد داشت، بلکه فرد مسئول می‌تواند از ارائه اطلاعات خودداری کند. از طرفی ممکن است پرونده افرادی که به این دلیل در مراجع صالح رسیدگی به تخلفات در جریان باشد با حذف این تبصره بدون اعمال مجازات مختومه شود.

۴. ادعای عدم دسترسی به اطلاعات سال‌های گذشته که در مقدمه طرح به آن اشاره شد، نیز قابل دفاع نیست. مگر نهادها و دستگاه‌های دولتی سوابق خود را معدوم می‌کنند؟ ضمن اینکه در ماده مورد نظر اطلاعات از سال ۱۳۸۸ به بعد خواسته شده که وجود اطلاعات مربوط به این بازه زمانی منطقی و مفروض است. همچنین بیان «نبود سامانه اطلاعاتی متمرکز» در مقدمه توجیهی طرح نادرست است، چراکه هدف حکم ماده (۲۹) ایجاد سامانه متمرکز است، طبیعی است که در گذشته چنین موضوعی نبوده و قانونگذار درصدد ایجاد این سامانه اطلاعاتی بوده است.

جمع‌بندی

در این لایحه دولت معتقد است بنا به دلایلی همچون آماده نبودن زیرساخت‌های لازم جهت اجرای تبصره «۱» ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، عدم دسترسی به اطلاعات سال‌های گذشته و نبود سامانه اطلاعاتی متمرکز امکان اجرای تبصره «۱»

۱. ارتقای سلامت نظام اداری و رشد ارزش‌های اخلاقی در آن از طریق اصلاح فرایندهای قانونی و اداری، بهره‌گیری از امکانات فرهنگی و به‌کارگیری نظام مؤثر پیشگیری و برخورد با تخلفات.

ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه وجود ندارد و با این توضیحات در مقدمه توجیهی، راهکار حل مشکل را در حذف تبصره مذکور دیده است. در واقع هر سه دلیلی که دولت برای حذف حکم تبصره مذکور ارائه کرده، بنا به دلایل زیر مورد تأیید نیست:

۱. ارائه اطلاعات ماهیانه مربوط به مقامات، رؤسا و مدیران موضوع این ماده توسط دستگاه‌های اجرایی به دیوان محاسبات و سازمان بازرسی به هیچگونه زیرساختی نیاز نداشته و با توجه به اینکه هر دستگاه به‌طور مستقل مکلف به اجرای قانون بوده، بنابراین توجیه واحد و یکسانی برای همه دستگاه‌ها برای عدم اجرای قانون وجود ندارد. ضمن اینکه اجرای این تبصره ملازمه‌ای با ایجاد سامانه ماده (۲۹) ندارد.

۲. ادعای عدم دسترسی به اطلاعات سال‌های گذشته به معنای معدوم کردن اطلاعات توسط دستگاه‌های اجرایی است که با توجه به بازه زمانی تعیین شده در قانون (اطلاعات سال ۱۳۸۸ به بعد) هیچگونه توجیهی ندارد.

۳. ادعای نبود سامانه اطلاعاتی متمرکز نیز نادرست است چراکه اساساً هدف حکم ماده (۲۹) ایجاد چنین سامانه‌ای بوده است. توضیحات مختصر و غیرقابل پذیرش دولت برای ارائه لایحه در این خصوص نشان از این دارد که علاوه بر اینکه طی این سال‌ها دولت محترم به تکلیف قانونی خود در خصوص این تبصره عمل نکرده، با ارائه این لایحه در پی حذف ضمانت اجرای حکم مذکور نیز بوده است. با عنایت به دلایل پیش گفته لایحه پیشنهادی مورد تأیید نیست و رد کلیات آن توصیه می‌شود.